De finale versie van deze publicatie is te raadplegen bij Caleidoscoop via https://emagazine.caleidoscoop.be/standard-article/Alweer-AI

Alweer AI?
Een introductie tot artificiële intelligentie

Door Tom Van Daele, Sylvie Bernaerts

Colofon

Tom Van Daele is coördinator van de onderzoekslijn Psychologie en technologie, verbonden aan de Thomas More-hogeschool. Als klinisch psycholoog doet hij praktijk- en beleidsgericht onderzoek naar de toegevoegde waarde van technologie voor de geestelijke gezondheidszorg.
Sylvie Bernaerts is onderzoeker binnen de onderzoekslijn Psychologie en technologie, verbonden aan de Thomas More-hogeschool. Haar expertise ligt in de inzet van immersieve technologie, zoals virtual reality, augmented reality en 360-graden video, en artificiële intelligentie in de (geestelijke) gezondheidszorg. Ze werkt als een van de onderzoekers aan het Tetra-project AI Cares over AI in welzijn en geestelijke gezondheidszorg.

In ‘t kort

Lees een krant of check een nieuwssite en je vindt sowieso een artikel over artificiële intelligentie, vaak afgekort tot AI. De meest uiteenlopende standpunten passeren daarbij de revue: AI als wondermiddel voor onderzoek, AI als bedreiging voor de arbeidsmarkt, tot zelfs de impact van AI op ons klimaat. Wat je vaak niet leest is wat AI nu precies inhoudt. Waar het ook zelden over gaat - en nog belangrijker is in de context van leerlingenbegeleiding - is hoe jongeren AI al gebruiken en wat AI (op termijn) kan betekenen voor professionals in de leerlingenbegeleiding.

Wat is artificiële intelligentie?

AI is een vorm van technologie waarbij een computersysteem menselijke intelligentie imiteert of simuleert. Dat systeem is dan bijvoorbeeld in staat om beelden te herkennen, maar ook taal te begrijpen, te redeneren of zelfs beslissingen te nemen.

AI is niet nieuw

Omdat AI zo actueel is en zijn weg naar het brede publiek heel vlot weet te vinden, lijkt het alsof AI erg nieuw is. AI bestaat echter al decennialang, maar er werden doorheen de jaren verschillende termen voor gebruikt naargelang de technologie verder ontwikkelde, bijvoorbeeld *machine learning* en *deep learning*.

In de jaren 50 stelde onderzoeker Alan Turing, bekend als breker van de Duitse ENIGMA-code tijdens WO II, zich al de vraag: ‘Kunnen machines denken?’. Hij ontwikkelde een experiment (de Turing Test) waarbij deelnemers moesten proberen om een onderscheid te maken tussen antwoorden gegeven door een mens of door een computer. Later, in 1956, was John McCarthy de eerste die sprak over ‘artificial intelligence’ tijdens het allereerste AI-congres. In de daaropvolgende decennia ontstonden steeds nieuwe en meer geavanceerde systemen waardoor de AI-programma’s alsmaar krachtiger en beter werden.

AI als neuraal netwerk

Een gedetailleerde beschrijving van de volledige ontwikkeling van AI zou ons te ver leiden, maar het is wel relevant om weten dat de huidige AI-modellen (ambiëren te) werken zoals onze eigen hersenen, namelijk als een neuraal netwerk. Dit wil zeggen dat deze computersystemen tissen concepten verbanden leggen die kunnen versterken of verzwakken op basis van feedback of nieuwe data. Met steeds meer data en feedback worden deze netwerken van verbanden steeds beter om patronen in verschillende vormen van data te herkennen en uiteindelijk ook goede output te

genereren. Door herhaaldelijk patronen te identificeren, kan de AI voorspellingen doen, beslissingen nemen of taken uitvoeren.

Patroonherkenning is de ruggengraat van veel moderne AI-systemen. AI-technologie gebaseerd op patroonherkenning zit ondertussen al in veel dagelijkse toepassingen vervat. Zo maakt Google gebruik van de enorme hoeveelheid zoekopdrachten (data) om patronen te herkennen als veelvoorkomende woordcombinaties, populaire zoektermen en trends in zoekgedrag. Doe je dus een zoekopdracht op Google dan optimaliseert AI jouw zoekopdrachten door bijvoorbeeld suggesties te doen hoe je je zoektermen kan aanvullen. Stel je een vraag aan Siri op de iPhone, dan analyseert AI niet alleen je vraag, maar ook je stem. Zo herkent AI patronen in geluidsgolven om gesproken woorden om te zetten in tekst. Zelfs het automatisch onderdrukken van achtergrondgeluid tijdens een online meeting doet beroep op AI. Ook bij het gebruik van sociale media spelen AI-algoritmes in toenemende mate een rol: je kiest zelfs steeds minder wat je ziet, maar krijgt content aangeboden op basis van wat AI denkt dat je zou willen zien. AI herkent dus patronen in jouw voorkeuren en kijkgedrag om op basis daarvan te voorspellen wat jij graag zou zien.

AI-modellen werken zoals een neuraal netwerk

Stel je voor dat een kind voor het eerst foto's van katten en honden te zien krijgt. Het kind leert het verschil door voorbeelden te bekijken en feedback te krijgen: ‘Dit is een kat’ of ‘Dit is een hond’. Na verloop van tijd wordt het kind steeds beter in het herkennen van het verschil, omdat het patronen herkent en verbanden legt tussen kenmerken zoals oren, snuiten en de vorm van het lichaam.

AI ‘leert’ op een vergelijkbare manier. Je geeft het duizenden foto’s van katten en honden (data). Het model begint met willekeurige verbanden tussen kenmerken zoals de vorm van oren of staarten (patronen). Bij elke foto die het goed of fout herkent, krijgt het feedback. Dit lijkt op iemand die tegen het kind zegt: ‘Dat klopt’ of ‘Nee, dat is fout’. Op basis daarvan versterkt of verzwakt het de verbanden in zijn ‘neurale netwerk’.

Net als een kind wordt AI zo steeds beter in het herkennen van patronen naarmate het meer voorbeelden en feedback krijgt.

Generatieve AI

Generatieve AI, soms ook wel Gen AI genoemd, is een specifieke vorm van AI die momenteel het meest in de actualiteit opduikt. Generatieve AI is een vorm van AI waarbij – de naam zegt het zelf – nieuwe informatie wordt gegenereerd. Een voorbeeld van zo’n Gen AI-model is een generative pre-trained transformer (GPT). GPT maakt gebruik van natuurlijke taalverwerking van publiek beschikbare tekst (bv. websites, boeken, zaken die personen zelf ingeven) om nieuwe tekst te genereren. ChatGPT is een voorbeeld van zo’n GPT-model in de vorm van een chatbot, ontwikkeld door het bedrijf OpenAI, net als Copilot van Microsoft. Verschillende Gen AI-modellen kunnen ondertussen ook meer dan enkel tekst produceren. Ook afbeeldingen of zelfs muziek zijn mogelijk.

Om met deze GPT-modellen nieuwe content te creëren maken we gebruik van instructies of prompts (zie kader). Wanneer je bijvoorbeeld een afbeelding wil genereren kan je volgende prompt ingeven in ChatGPT: ‘een impressionistisch schilderij van een leerlingenbegeleider die een leerling ondersteunt tijdens een moeilijk moment’. Daarop zal het model een voorstel doen dat je vervolgens nog verder kan verfijnen. Ondertussen kan deze technologie ook heel realistische en erg mooie video’s van enkele seconden tot een minuut lang creëren.

Gegenereerde afbeelding vanuit de prompt: 'Een impressionistisch schilderij van een leerlingenbegeleider die een leerling ondersteunt tijdens een moeilijk moment'

Conversationele AI

Conversationele AI is een subtype van generatieve AI. Ook hier zegt de term het eigenlijk al zelf, dit zijn AI-modellen die je gebruikt in de vorm van een gesprek, ook wel gekend als AI-chatbots. Ze zijn getraind om informatie te geven in de vorm van antwoorden op vragen. Doorheen de rest van deze bijdrage zullen we vooral op conversationele AI focussen.

Prompt engeneering: hoe stel je een goede prompt op?

Prompt engineering is geen wetenschap. Er is niet één juiste manier om dit te doen en de manier van goede prompts opstellen zal ook afhangen van je precieze doel. We kunnen alvast enkele tips meegeven, maar de boodschap is vooral: probeer, experimenteer en houd bij wat goed werkt.

Het is belangrijk om zo specifiek mogelijk te zijn zonder vakjargon of complexe zinnen.

1. **Geef het AI-model een rol**. Zo heeft het model meer context om het antwoord op te baseren. Bijvoorbeeld: 'Je helpt een leerlingenbegeleider in het lager onderwijs om een groepssessie rond faalangst voor te bereiden'.
2. **Geef het model extra context**. Vertel het model (zonder namen of identificeerbare gegevens te geven) wat jouw functie is, wat je doel is en wat je verwacht.
   Bijvoorbeeld: 'Voorzie voldoende ruimte voor interactie binnen de groepssessie en stem de inhoud af op 11-jarigen'.
3. **Geef het model een concrete taak**.
   Bijvoorbeeld: 'Suggereer eerst ideeën voor 4 concrete onderdelen van deze workshop: eerst een inleiding tot faalangst op een luchtige manier, vervolgens een kennismaking met het aanpak van faalangst met behulp van cognitieve gedragstherapie, een praktische toepassing op basis van cognitieve gedragstherapie en ten slotte een terugkoppeling naar de volledige groep'.
4. **Geef het model voorbeelden, als deze er zijn.**
   Heb je bijvoorbeeld al een goede planning van een workshop rond een ander thema, geef de planning hiervan dan ook mee aan het model, zodat het dit kan gebruiken als referentie.

Als je een tekst wil schrijven met behulp van AI, kan je nog met de volgende zaken rekening houden. Stel dat je na de workshop uit bovenstaand voorbeeld een flyer wil meegeven aan de deelnemende kinderen en aan hun ouders, dan kan je hiervoor hiervoor gebruik maken van AI.

5. **Benoem het type tekst**. Je hebt immers andere doelen, verwachtingen en een ander publiek, wanneer je een blog, nieuwsbericht of sociale mediapost schrijft.
   Bijvoorbeeld: 'Na afloop van de workshop wil ik zowel aan de deelnemende kinderen als aan hun ouders een flyer van maximaal 1 A4-bladzijde meegeven met daarin de belangrijkste lessen uit de workshop'.
6. **Geef het model informatie over de gewenste toon van je tekst.**

Bijvoorbeeld: ‘Eén flyer is, gericht aan 11-jarigen, met daarin in bulletpoints de 5 belangrijkste lessen uit de workshop op een laagdrempelige manier beschreven’.

7. **Geef het model ook informatie over de lezer van deze tekst**.
   Bijvoorbeeld: ‘De andere flyer is gericht aan de ouders van de deelnemende kinderen. Deze ouders zijn niet vertrouwd met de terminologie rond faalangst’.
8. **Jij blijft de eindverantwoordelijke**. Kijk altijd de voorgestelde output na voor je deze gebruikt.

Als je ondersteunend beeldmateriaal wil creëren, kan je ook gebruik maken van AI. Hou dan bijkomende rekening hiermee:

9. **Benoem de gewenste stijl voor afbeeldingen**. Wil je realistische of meer cartooneske afbeeldingen? Ben je meer fan van een schilderij of net van een pentekening?
10. **Beschrijf details.** Zo kan je de kleuren van je organisatie benoemen, welke figuren je wil zien, in welke setting, het aantal figuren, de textuur, een actie,… Noem maar op.
11. **Huisstijl**. Zou je graag een eenduidige stijl gebruiken in je presentatie, je boek of doorheen lessen? Vertrek dan steeds van dezelfde prompt waarover je tevreden bent, waarin je telkens enkele details verandert.
12. **Gebruik voorbeelden**. Heb je niet veel inspiratie voor een gedetailleerde prompt, maar heb je wel een mooie afbeelding als voorbeeld? Geef die dan aan het model als vertrekpunt en pas met constructieve feedback verder aan tot je tevreden bent met het resultaat.

Een prompt heeft geen standaard vooropgestelde lengte. Je kan al deze informatie in 1 prompt geven, maar je kan gerust ook in enkele iteraties feedback en bijkomende informatie geven. Hierbij is het opnieuw belangrijk om concreet te zijn in je feedback en je bijkomende instructies.

Heb je het gevoel dat je maar blijft bijsturen? Ga dan gewoon zelf verder aan de slag met de voorzet van het AI-model. Ben je tevreden met de output? Kijk die dan nog steeds goed na, hou je prompt bij voor later en deel deze met anderen, zodat iedereen efficiënter aan de slag kan.

Meer leren over prompts? Bekijk dan zeker eens de tips van

- KU Leuven: https://www.kuleuven.be/genai/genai-sturen-door-prompting
- Vlaamse Overheid: https://www.vlaanderen.be/kenniscentrum-digisprong/themas/innovatie/artificiele-intelligentie/wie-zoekt-die-vindt-haal-meer-uit-je-ai-zoekterm

---

Gevaren van AI

Net als bij vele technologische ontwikkelingen is er ook een keerzijde aan het gebruik van AI. Daarvan moeten we ons bewust zijn. Gen AI creëert nieuwe output waarbij op verschillende manieren al eens iets – al dan niet bewust – kan mislopen.

- ***De output is afhankelijk van de input***. Je moet bijvoorbeeld tekstuele output altijd goed nakijken en controleren op fouten en onwaarheden. Wanneer het programma namelijk niet getraind is op informatie waarnaar jij vraagt, dan kan het nog altijd een mooie en grammaticaal correcte tekst aanleveren, terwijl de inhoud mogelijk volledig verzonnen is. Dit noemen we ‘hallucineren’. Modellen kunnen geprogrammeerd worden om in zulke gevallen te reageren dat ze een bepaalde vraag niet kunnen beantwoorden of een opdracht niet kunnen uitvoeren, maar dit is zeker niet altijd het geval.

  Neem het volgende voorbeeld: wanneer studenten voor een onderzoekstaak aan ChatGPT zouden vragen naar goede bronnen over een bepaald topic, dan kan het gebeuren dat ChatGPT onbestaande bronnen voorstelt aan de hand van een referentie die lijkt op een echte, met vermelding van auteurs, publicatiejaar, titel, etc, maar die eigenlijk niet bestaat.

- ***De output is afhankelijk van de info waarmee een model getraind is.*** Naast het risico op hallucineren, zijn er ook risico’s als een model wèl voldoende getraind is in een bepaald topic. De tekstuele informatie die je kan krijgen als antwoord op een vraag is namelijk afhankelijk van de informatie (data) waarmee het model getraind is. Dit wil zeggen dat als de informatie

waarop het model getraind is bestaat uit onvolledige informatie of informatie die beladen is met vooroordelen, de informatie die uit het model zal komen, dezelfde vooroordelen of bias zal tonen.

Om het voorbeeld van de herkenning van katten en honden verder te zetten: Wanneer een model getraind zou worden op foto's van honden die steeds op een grasveld afgebeeld zijn en katten die steeds in een zetel liggen, dan zal het model een hond in de zetel benoemen als kat en de kat in het gras als een hond. Zo kan er dus mogelijk, en vaak onbedoeld, discriminerende of foutieve informatie ontstaan Aangezien alle data tot op heden echter mogelijk nooit helemaal neutraal of volledig is, kan je je dus de vraag stellen of er niet altijd een zekere bias in de output zit.

- ***Fake en echt zijn moeilijk te onderscheiden.*** De technologie kan ook bewust ingezet worden om mensen te misleiden. Zo kan Gen AI ingezet worden om originele foto's en video's te maken die steeds moeilijker te onderscheiden zijn van echte. Er zijn op die manier al verschillende fake foto's moedwillig verspreid via sociale media. Het zal dus alleen maar belangrijker worden om kritisch te kijken naar alle informatie die ons via verschillende mediakanalen bereikt.

- ***Privacy komt onder druk te staan.*** De gevaren zitten niet enkel in de output, maar ook in de input. Je moet immers opletten met de informatie die je zelf ingeeft in deze programma's. De meeste algemene programma's, zoals ChatGPT, Gemini en Copilot gebruiken jouw informatie ook als input om hun werking te verbeteren. Namen, bedrijfsgegevens, cliëntengegevens en andere privacygevoelige zaken worden zo deel van hun database, waarna je er geen controle meer over hebt. Je kan soms in de instellingen wel aangeven dat ze je data niet mogen bijhouden, maar omdat die data meestal op de servers van deze bedrijven moet worden verwerkt, wordt die daar dan toch nog vaak tot 30 dagen lang bijgehouden.

- ***Ook digitale diensten hebben een milieu-impact.*** In de huidige tijdsgeest is het niet onbelangrijk om te vermelden dat achter de toegankelijke en ogenschijnlijke eenvoudige AI-modellen zware computerinstallaties schuil gaan met een stevige impact op het klimaat, vooral door een grote energieconsumptie en waterverbruik om deze installaties te koelen. Betekent dit dat we deze technologie dan niet moeten gebruiken? Neen, maar we kunnen ons (als samenleving) best wel afvragen waarvoor we AI al dan niet gebruiken.

Hoe gebruiken jongeren conversationele AI ?

Er zijn weinig gegevens voorhanden rond het gebruik van AI door Vlaamse jongeren. De jaarlijkse Digimeter die polst naar de adoptie en het gebruik van technologie in Vlaanderen, kijkt enkel naar volwassenen. Op basis van de laatst beschikbare data van 2024 bij de groep 18-24, bleek dat 68% maandelijks en 43% wekelijks gebruik maakte van een AI-dienst die tekst, beeld, muziek of spraak opstelt. Dat is een enorme stijging ten opzichte van 2023 waarin ook al 42% maandelijks en 23% wekelijks gebruik maakte van deze technologie. Een chatbot werd slechts in 23 procent maandelijks en in 5 procent wekelijks gebruikt..

Als leerlingenbegeleider is het zinvol om weet te hebben van het bestaan en het functioneren van deze toepassingen, omdat jongeren ermee interageren en er mogelijk ook informatie uit halen. Jongeren hebben de weg naar de meer algemene chatbots zoals Copilot en ChatGPT al gevonden. Deze chatbots kunnen helpen bij het maken van huiswerk, bijvoorbeeld door moeilijke concepten op een toegankelijke manier uit te leggen of om informatie te vinden om een opstel te schrijven over een bepaald topic. Ze kunnen deze chatbots ook gebruiken als een schrijfhulp, om hen op weg te helpen voor de opbouw van een tekst of om een professionele mail naar de leerkracht te sturen. Ook wanneer ze hulp nodig hebben om schooltaken te plannen, kunnen chatbots daarbij helpen door to-do-lijstjes op te stellen of een planning te maken. Ook wanneer leerlingen een nieuwe taal willen leren, dan kunnen ze met deze chatbots oefenen zonder angst om fouten te maken of te worden uitgelachen. Dit zijn maar enkele voorbeelden. Vraag zelf maar eens aan Copilot of ChatGPT welke nuttige toepassingen er nog zijn voor jongeren. Je ontdekt ongetwijfeld nog erg leuke, andere voorbeelden.

Naast deze meer doelgerichte toepassingen van conversationele AI, kan deze technologie ook gebruikt worden voor vrijetijdsbesteding, bijvoorbeeld voor chatbots als een soort van steun of vriend. Zo zijn er toepassingen als My AI, een chatbot ingebed in de populaire app Snapchat, chatbots op specifieke platformen zoals Replika en Character.ai en manieren waarop jongeren zelf creatief met conversationele AI aan de slag kunnen.

- **Snapchats My AI.** Jongeren kunnen via een chatgesprek vragen stellen over hun leerstof op school, advies vragen om een moeilijke boodschap aan een vriend of vriendin te brengen, tips voor een cadeau voor hun ouders … De mogelijkheden zijn eindeloos. Een eigenschap van My AI is dat je My AI ook kan personaliseren met een avatar. Dat is een digitale figuur die je er kan laten uitzien zoals jij wil. Je kan bijvoorbeeld de huidskleur, haarkleur of outfit van je avatar kiezen.
- **Replika.** Deze chatbot maakt ook gebruik van avatars, maar gaat nog een stap verder. Replika is een gratis AI-chatbot (met ook een betalende versie) die je kan gebruiken via je computer en smartphone, en die specifiek gecreëerd is om een soort van empathische, altijd beschikbare 'vriend' te zijn. Ook in Replika kan je de avatar er laten uitzien zoals jij wil en zelfs specifieke eigenschappen geven. Zo kan je deze een naam geven, diens uiterlijk samenstellen, een achtergrondverhaal geven en een specifieke relatie toewijzen (bv. een vriend, een geliefde, een echtgeno(o)t(e), een broer of zus of een mentor). De chatgesprekken zullen dan ook een bepaalde richting en toon krijgen naargelang deze gekozen eigenschappen en achtergrondinformatie.
- **Character.ai.** Dit gratis programma gaat nog een stap verder. Hoewel je bij Character.ai geen avatar kan personaliseren, kan je wel de volledige achtergrond en het doel van de chatbot creëren, waarbij de mogelijkheden eindeloos zijn. Je kan een chatbot creëren die je kan laten klinken als je favoriete artiest of televisiefiguur. Je kan een chef-kok maken die je steeds inspiratie geeft voor lekkere recepten. Je kan de chatbot vormgeven tot een expert in een bepaalde computer game om je tips te geven om beter te spelen.

Deze applicaties kan je als jongere op een leuke manier inzetten, maar ze kunnen ook - en best snel - de verkeerde kant op gaan. Wat als jongeren in gesprekken met deze toepassingen zoeken wat ze in het echte leven missen? Deze toepassingen geven meestal wel expliciet aan dat de AI geen echte persoon is, dat de informatie die deze geeft als fictief moet beschouwd worden. Toch kan je de vraag stellen of dat voor jongeren altijd zo duidelijk is. Deze programma's zijn immers gecreëerd om op een manier te reageren die heel empathisch overkomt.

Een opvallend voorbeeld is Psychologist.ai, een van de vele chatbots binnen Character.ai. Die chatbot werd gecreëerd door een psychologiestudent uit Nieuw-Zeeland die zelf op zoek was naar een luisterend oor en de drempel naar reguliere hulp te hoog vond. Op het platform deelde hij de chatbot, die ondertussen meer dan 194 miljoen chatgesprekken voerde. Wie daarmee in gesprek gaat, weten we niet. Soms kunnen dat korte vrijblijvende gesprekken zijn, maar evengoed gaat iemand in gesprek met zo'n chatbot om hulp te zoeken. In dit laatste geval kan er dus een gevaarlijke situatie ontstaan wanneer mensen in nood advies vragen aan deze chatbot. De chatbot zal dan putten uit diens achtergrondinformatie om empathisch te antwoorden, maar kan moeilijk doorverwijzen naar échte hulplijnen.

Character.ai: chatbot waarvan je het doel zelf kan creëren

Replika: chatbot die een empathische, altijd beschikbare 'vriend' wil zijn

Snapchats My AI: chatbot met eindeloze mogelijkheden en gepersonaliseerde avatar

Wat kan AI betekenen voor de professional?

Niet alleen voor de jongeren zelf, maar ook voor professionals zijn er momenteel al verschillende toepassingen mogelijk. De grootste voordelen liggen momenteel in het verlagen van administratielast, vergelijkbaar met taken die jongeren ook zelf makkelijker of efficiënter willen maken. Zo kunnen de meer algemene chatbots zoals Copilot en ChatGPT je helpen om verslagen te maken of gesprekken voor te bereiden.

Microsoft integreert **Copilot** ondertussen als deel van het softwarepakket waarmee je je manier van werken zou kunnen optimaliseren. Copilot kan je helpen om een meeting in te plannen, agendapunten voor te stellen, je mailbox efficiënter te doorzoeken en zelfs om je to-do-lijst voor de komende werkweek op te stellen (1).

Ook met **ChatGPT** kan je eigenlijk best al veel doen. De betalende versie van ChatGPT laat je toe om een chatbot op maat te maken die je instructies kan geven voor een specifieke opbouw of stijl van output. Bijvoorbeeld, wil je een custom ChatGPT maken om gesprekken met leerlingen voor te bereiden, vragen te stellen volgens een specifiek kader of al een template op te stellen voor een verslag, dan kan je handboeken, wetenschappelijke artikels, of (geanonimiseerde) voorbeeldverslagen uploaden als achtergrondinformatie. Ook hierbij is het belangrijk om weten dat onze huidige datawetgeving niet toelaat om in dit specifieke model gevoelige gegevens te gebruiken, zoals gegevens die vallen onder het beroepsgeheim of bedrijfsgevoelige gegevens.

De Amerikaanse toepassing **My Clinical Writer** is een voorbeeld specifiek gericht op het stroomlijnen en efficiënter maken van het proces van intake tot verslaggeving voor psychologen. Deze toepassing kan psychologen helpen om informatie sneller te verwerken en in een verslag te gieten, om meer tijd te kunnen spenderen aan de eigenlijke patiëntenzorg. Met zo'n toepassing is het echter belangrijk om aandachtig te zijn voor welke data wordt opgeslagen en waar deze wordt opgeslagen. Het gaat in deze context om gevoelige gegevens. My Clinical Writer mag omwille van onze datawetgeving in België (nog) niet gebruikt worden. We zien momenteel in Europa steeds meer start-ups die zulke toepassingen ontwikkelen, bijvoorbeeld Ontzorgd en Psycholoog Assistent in Nederland of Bingli in België.

Ook de onderzoekswereld besteedt aandacht aan het potentieel van AI voor hulpverlening. In het Vlaamse Tetra-project AI Cares, gesteund door het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen, werken de Arteveldehogeschool, UGent en Thomas More-hogeschool samen om de noden en mogelijkheden van AI voor organisaties in het welzijnswerk en de geestelijke gezondheidszorg in kaart te brengen. Samen met deze organisaties onderzoeken ze hoe AI de toegankelijkheid, kwaliteit en efficiëntie van hulp- en dienstverlening op een veilige manier naar een hoger niveau kan tillen, met een focus op ondersteuning van de welzijnswerker en zorgverlener. Zo focust een van de use cases op het gebruik van AI als informatiebot op een website om informatie makkelijker en volledig bij jongeren te brengen. Er wordt ook onderzocht hoe AI-chathulpassistentie operatoren van organisaties die al gebruik maken van chathulp, zoals CLB-Ch@t, kan ondersteunen tijdens chathulpgesprekken.

Meer informatie over het Vlaamse Tetra-project AI Cares vind je via de projectwebsite: https://www.arteveldehogeschool.be/nl/onderzoek/projecten/tetra-ai-cares-over-ai-welzijn-en-geestelijke-gezondheidszorg

Nood aan een eigen visie op AI

Conversationele AI heeft in sneltreinvaart een plaats veroverd in onze maatschappij. Nog nooit hebben zoveel mensen op zo'n korte termijn een nieuwe technologie omarmd. We mogen er daarbij van uitgaan dat het gebruik van AI een blijver is en niet meer zal verdwijnen. Binnen hulpverlening biedt AI daarbij ongetwijfeld potentieel, maar zijn we ons soms nog te weinig bewust van mogelijke risico's zijn, of kunnen we de impact (op lange termijn) onvoldoende inschatten. Waar echter geen twijfel over bestaat, is dat er de komende jaren een spanningsveld zal blijven bestaan tussen de vele kansen die snelle technologische innovatie (ogenschijnlijk) biedt en de hoge kwaliteits- en veiligheidseisen die we terecht stellen aan aanbod binnen de hulpverlening.

Hoe ga je dan best om met dat spanningsveld? Er zijn verschillende strategieën mogelijk, gaande van AI vlakaf negeren tot volledig omarmen. Wat de beste aanpak is, hangt af van je eigen kennis, competenties en voorkeuren, maar evenzeer van de manier waarop de organisatie waarin je actief bent kijkt naar deze evoluties. Toch willen we hier een voorzichtige pleidooi houden om AI niet helemaal links te laten liggen. We zien daar twee redenen voor.

- Er ligt sowieso potentieel in het gericht inzetten van AI. Het zal soms wat zoeken zijn en het is essentieel voorzichtig te werk te gaan, maar de kansen die AI ons biedt moeten we absoluut

durven benutten. Met betere omkadering en toepassingen (op maat) kunnen al heel veel van de bestaande uitdagingen worden aangepakt.

- We moeten waken over de eigenheid van hulpverlening en de rol die technologie daarin speelt. Wanneer we een te afwachtende rol aannemen, lopen we het risico dat er vóór ons, maar niet dóór ons wordt ontwikkeld. Willen we met andere woorden onze eigen visie op ondersteuning en hulpverlening gereflecteerd zien in de digitale toepassingen van de toekomst? Dan moeten we weet hebben van de mogelijkheden die er zijn en vervolgens ook in gesprek kunnen gaan met de ontwikkelaars van dergelijk aanbod. Zij beschikken over veel technologische expertise, maar het ontbreekt hen echter vaak aan domeinspecifieke kennis. Dat weerhoudt hen niet altijd om toch (AI) toepassingen te ontwikkelen. Een sector die open staat voor samenwerking en de hand uitsteekt naar technologische partners om samen hierrond aan de slag te gaan, is de enige manier waarop we een kwalitatief en onderbouwd digitaal aanbod kunnen garanderen.

Mogelijk klinkt dit als een (te) grote verantwoordelijkheid of redelijk abstract. Misschien blijft de vraag wel: allemaal goed en wel, maar hoe begin ik daaraan, wat moet ik doen? We pleiten om vooral een open geest te houden: sta open voor het potentieel, blijf op de hoogte van de ontwikkelingen van dit domein, experimenteer voorzichtig en wees daarbij gerust ook kritisch.

Alleen door een goed beeld te hebben van wat mogelijk is, kan je vervolgens beslissen om AI al dan niet gericht in te zetten bij ondersteuning. De vraag die je daarbij zal moeten beantwoorden is niet ‘wel of niet AI?’ maar eerder ‘waarom wel of niet AI?’. Momenteel ben je als hulpverlener nog steeds het best geplaatst om een antwoord te formuleren op die vraag – en dat zal gelukkig niet snel veranderen.

Referenties

(1) Kenniscentrum Digisprong van de Vlaamse Overheid. https://www.vlaanderen.be/kenniscentrum-digisprong